EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 06 03
COM(2025) 266 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

on the *ex post* evaluation of the Rights, Equality and Citizenship (REC) programme (second part), the *ex post* evaluation of the Europe for Citizens (EfC) programme, and the *interim* evaluation of the Citizens, Equality, Rights and Values (CERV) programme

{SWD(2025) 133 final}

1. Įvadas

Šioje ataskaitoje pateikiamos Europos Komisijos atlikto vertinimo[1] išvados. Ją sudaro trys dalys:

1) Teisių, lygybės ir pilietiškumo (TLP) programos[2] *ex post* vertinimas, kuriame vertinamas jos ilgalaikis poveikis ir poveikis tvarumui, remiantis 2022 m. baigto *ex post* vertinimo pirmosios dalies rezultatais[3];

2) programos „Europa piliečiams“[4] *ex post* vertinimas, kuriuo įvertinti pasiekti rezultatai ir jos ilgalaikis poveikis bei poveikis tvarumui;

3) Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių (PLTV) programos[5] tarpinis vertinimas, kuriame įvertinti preliminarūs jos rezultatai.

Vadovaujantis geresnio reglamentavimo gairėmis[6], vertinime šios trys programos vertinamos pagal veiksmingumo, efektyvumo, nuoseklumo, ES pridėtinės vertės ir aktualumo kriterijus.

TLP programa siekta[7] prisidėti toliau plėtojant erdvę, kurioje propaguojamas, saugomas ir veiksmingai įgyvendinamas lygybės principas ir asmenų teisės, įtvirtinti Europos Sąjungos sutartyje, Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV), Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje ir tarptautinėse žmogaus teisių konvencijose, prie kurių Europos Sąjunga yra prisijungusi. Tuo pat metu programa „Europa piliečiams“ buvo remiamos iniciatyvos, kuriomis siekiama puoselėti naujųjų laikų Europos istorijos atminimą ir skatinti piliečių dalyvavimą ES lygmeniu. Įgyvendinant PLTV programą nuo 2021 m. siekiama remti ir plėtoti atvirą, demokratinę, lygiateisę, įtraukią ir teisėmis grindžiamą visuomenę, kurios pagrindas – teisinė valstybė. Tai, be kita ko, apima dinamišką ir įgalintą pilietinę visuomenę, skatinančią demokratinį, pilietinį ir socialinį dalyvavimą bei puoselėjančią turtingą Europos visuomenės įvairovę, grindžiamą bendromis vertybėmis, istorija ir atmintimi.

Vertinimas grindžiamas įrodymais, surinktais išorės ekspertams atlikus pagrindžiamąjį tyrimą[8]. Jame apžvelgiamas ankstesnis poveikio vertinimas[9], siekiant išnagrinėti galimą pasiūlymą dėl Europos kultūros, teisių ir vertybių programos, ir pripažįstamas TLP programos tarpinis vertinimas[10], kuris yra pirmoji TLP programos *ex post* vertinimo dalis, ir programos „Europa piliečiams“ tarpinis vertinimas[11]. Konkrečiai, PLTV programos tarpinis vertinimas taip pat grindžiamas 2014–2020 m. TLP programos *ex post* vertinimo antrosios dalies išvadomis ir programos „Europa piliečiams“ *ex post* vertinimu[12].

TLP programos ir programos „Europa piliečiams“ *ex post* vertinimai apima įgyvendinimo laikotarpį nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d. ir visą tuo laikotarpiu visose

[1] Žr. prie šios ataskaitos pridedamą Komisijos tarnybų darbinį dokumentą.
[2] 2013 m. gruodžio 17 d. Reglamentas (ES) Nr. 1381/2013.
[3] Atsižvelgiant į tai, kad 2021 m. vis dar buvo vykdoma daug projektų, pirmojoje TLP programos *ex post* vertinimo dalyje (COM(2022) 118 *final*) pateikta finansavimo paskirstymo apžvalga ir įvertinti preliminarūs rezultatai. Šioje ataskaitoje pristatoma antroji *ex post* vertinimo dalis ir joje daugiausia dėmesio skiriama ilgalaikiam programos poveikiui ir jo tvarumui.
[4] 2014 m. balandžio 14 d. Reglamentas (ES) Nr. 390/2014.
[5] 2021 m. balandžio 28 d. Reglamentas (ES) 2021/692.
[6] Geresnis reglamentavimas: gairės ir priemonių rinkinys.
[7] Reglamentas (ES) Nr. 1381/2013, 3 straipsnis.
[8] Buvo nustatytos kai kurios duomenų kokybės problemos, visų pirma susijusios su TLP programos duomenų prieinamumu ir analize, ir jos kiek įmanoma sušvelnintos, kad būtų galima padaryti patikimas išvadas.
[9] SWD(2018) 290 *final*.
[10] SWD(2018) 358 *final*.
[11] SWD(2018) 086 *final*.
[12] Nors TLP programos (antrosios dalies) ir programos „Europa piliečiams“ *ex post* vertinimų duomenų rinkimo veikla ir PLTV programos tarpinis vertinimas buvo vykdomi tuo pačiu metu, bendras vertinimas buvo parengtas ir suplanuotas taip, kad būtų galima atsižvelgti į dviejų *ex post* vertinimų išvadas, kuriomis būtų galima remtis analizuojant tarpinį vertinimą.

dalyvaujančiose šalyse vykdytą veiklą[13]. PLTV programos tarpinis vertinimas apima įgyvendinimo laikotarpį nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2023 m. gruodžio 31 d. ir visą tuo laikotarpiu visose dalyvaujančiose šalyse vykdytą veiklą[14].

Konsultuotasi su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant ES valstybes nares, kurios yra atitinkamų programų komitetų narės, programų paraiškų teikėjus ir paramos gavėjus, ekspertų grupes, agentūras, programų kontaktinius centrus, pilietinės visuomenės organizacijas ir visuomenę. Iš viso per visą konsultavimosi procesą savo nuomonę pateikė daugiau kaip 1 000 suinteresuotųjų subjektų[15].

Šioje ataskaitoje apibendrinamos pagrindinės vertinimo išvados. Joje pateikiamos pastabos ir nurodomos tobulintinos sritys, kurias Komisija galėtų apsvarstyti dabartiniu programavimo laikotarpiu ir per kitą finansavimo ciklą.

2. Pagrindinės vertinimo išvados

Programa „Europa piliečiams“ ir TLP programa buvo veiksmingos siekiant jų tikslų. Remiantis įgyvendinant šias programas įgyta patirtimi, be kita ko, susijusia su Europos Komisijos ir paramos gavėjų veiksmingumo didinimo procedūrų supaprastinimu ir matomumo užtikrinimu, patobulinta PLTV programa. Be to, atsižvelgiant į šiuos patobulinimus, galima daryti išvadą, kad įgyvendinant šią programą sėkmingai siekiama jos tikslų. Vertinime taip pat padaryta išvada, kad įrodyta, jog reikia programos, kuria būtų sprendžiami PLTV programos klausimai. Toliau pateikiamos pagrindinės išvados suskirstytos pagal penkis vertinimo kriterijus, kiekvieną programą vertinant pagal kiekvieną kriterijų.

2.1. Veiksmingumas

Teisių, lygybės ir pilietiškumo programa

Įgyvendinant TLP programą veiksmingai siekta jos tikslų. Ją vykdant veiksmingai megzti ryšiai su įvairiomis organizacijomis, įskaitant valdžios institucijas, pilietinės visuomenės organizacijas (PVO) ir mokslinių tyrimų subjektus, užtikrinant, kad iniciatyvos būtų naudingos įvairioms suinteresuotųjų subjektų grupėms. Tai organizacijos, daugiausia dėmesio skyrusios nediskriminavimui, lyčių lygybei, vaikų apsaugai ir rasizmo bei smurto prevencijai, kartu netiesiogiai įtraukiančios visus asmenis ES, kurie patiria diskriminaciją, netoleranciją ar smurtą. Nors tikslinės grupės buvo gerai pasiskirsčiusios pagal konkrečius tikslus, tam tikros grupės buvo dažniau siejamos su tam tikrais tikslais, o tai rodo, kad įgyvendinant programą taikomas lankstus ir pritaikomas požiūris, kad būtų veiksmingai tenkinami įvairūs poreikiai ir atsižvelgiama į įvairias aplinkybes.

Finansuojamų dotacijų ir viešųjų pirkimų sutarčių skaičius, taip pat devyniems konkretiems tikslams skirto biudžeto dalis rodo, kad įgyvendinant TLP programą labiausiai prisidėta prie nediskriminavimo principo veiksmingo įgyvendinimo skatinimo ir visų formų smurto prieš vaikus, jaunimą, moteris ir kitas rizikos grupes prevencijos ir kovos su juo, kaip numatyta metinėse darbo programose numatytuose planuose. Tačiau **vykdant daugumą pagal TLP programą finansuotų projektų padėta siekti kelių konkrečių tikslų**, o ne tik tų, kuriems buvo skirtas finansavimas.

[13]Visos ES valstybės narės, Islandija ir Serbija atitiko reikalavimus dalyvauti TLP programoje, o Lichtenšteinas atitiko reikalavimus tik kai kuriems konkretiems tikslams pasiekti. Be visų ES valstybių narių, programa „Europa piliečiams“ buvo įgyvendinama šešiose kitose dalyvaujančiose šalyse partnerėse: Albanijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, Juodkalnijoje, Šiaurės Makedonijoje, Serbijoje ir Kosove*.
* Dėl šio priskyrimo nedaromas poveikis pozicijoms dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.
[14]PLTV programa taikoma visose ES valstybėse narėse. 2024 m. lapkričio mėn. dalyvaujančios šalys partnerės taip pat buvo: Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Kosovas, Serbija ir Ukraina.
[15] Priklausomai nuo nustatytos suinteresuotųjų subjektų grupės, konsultuojantis buvo naudojami specialūs metodai ir priemonės: klausimynu grindžiamos viešos konsultacijos internetu, pokalbiai, tikslinės grupės, patariamieji praktiniai seminarai ir tikslinės apklausos. Jie papildė duomenis ir informaciją, surinktus kitais metodais, pavyzdžiui, atliekant dokumentų tyrimą ir atvejo tyrimus.

Atsižvelgiant į konkrečius tikslus, vienas iš TLP programos laimėjimų yra struktūrinio koordinavimo mechanizmų, sukurtų kartu su visais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant romus, ir skirtų romų integracijos nacionalinių strategijų įgyvendinimui[16], skaičius. Be to, iki programos pabaigos moterų užimtumo lygis ES[17] padidėjo nuo 62,4 proc. iki 66,2 proc., vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas[18] ES sumažėjo iki 12,3 proc., o asmenų, kurie mano, kad smurtas šeimoje prieš moteris yra nepriimtinas[19], procentinė dalis padidėjo nuo 84 proc. iki 96 proc. Visi šie rezultatai yra teigiami. Tačiau priežastinio ryšio nustatyti neįmanoma, be kita ko, atsižvelgiant į tai, kad prie pažangos, kurią atspindi atitinkami rodikliai, galėjo būti prisidėta ne tik įgyvendinant TLP programą – tai galėjo lemti įvairūs veiksniai. TLP finansavimas padėjo organizuoti Geriausiai visiems gyventojams pritaikyto miesto apdovanojimus, Europos neįgaliųjų dieną ir informuotumo didinimo praktinius seminarus valstybėse narėse, taip pat įgyvendinti Europos asmens su negalia kortelės projektą valstybėse narėse.

TLP programa davė ilgalaikių rezultatų ir pasibaigus 2014–2020 m. laikotarpiui. Sukurta daug tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir tarpvalstybinių tinklų priemonių ir mechanizmų. Dėl finansavimo pagal TLP programą suinteresuotieji subjektai galėjo dirbti visoje ES ir užmegzti ilgalaikius santykius, kad propaguotų ir įgyvendintų savo strategijas ilguoju laikotarpiu. Be to, finansuojamos veiklos rūšys paprastai turėjo ilgalaikį poveikį (pvz., dėl mokymo ir informuotumo didinimo veiklos padidėjo žinios ir informuotumas). 2016–2020 m. mokymo veikloje dalyvavo daugiau kaip 2,3 mln. žmonių.

Įgyvendinant programą turėjo būti atsižvelgiama į išorės veiksnius, o didžiausią poveikį turėjo COVID-19 pandemija. Nors reikėjo pakoreguoti terminus ir perkelti projektų veiklą į interneto platformas, pandemija neturėjo poveikio finansuojamų projektų veiksmingumui, be kita ko, dėl priemonių, kurių ėmėsi Komisija (pvz., lankstumo pratęsiant susitarimų dėl dotacijų trukmę). Kalbant apie teigiamus aspektus, pandemija paskatino paramos gavėjus geriau naudotis skaitmeninėmis technologijomis ir bendradarbiauti internete.

Programa apėmė visas valstybes nares, daugiausia projektų įgyvendino Italijos, Belgijos, Graikijos ir Ispanijos organizacijos. **Apskritai suinteresuotieji subjektai buvo patenkinti tuo, kaip buvo skelbiami kvietimai teikti pasiūlymus ir skleidžiama informacija.** Tačiau mažesnės visuomeninės organizacijos susidūrė su sunkumais siekdamos gauti informacijos apie finansavimo galimybes, o tai rodo, kad reikia geresnės informavimo veiklos ir paramos.

Programa „Europa piliečiams“

Įgyvendinant programą „Europa piliečiams“ pasiekti jos bendrieji ir konkretūs tikslai. Nors priežastinio ryšio nustatyti neįmanoma, „Eurobarometro“ duomenys rodo, kad ES piliečių, besijaučiančių europiečiais[20], procentinė dalis padidėjo nuo 63 proc. 2014 m. iki 72 proc. 2023 m., o tai gerokai viršija programoje nustatytą 59 proc. tikslą. Pagal Reglamente (ES) Nr. 390/2014 nustatytus su veiklos rezultatais susijusius rodiklius[21] programos paramos gavėjai apskaičiavo, kad daugiau kaip 9,3 mln. dalyvių tiesiogiai dalyvavo abiejų jos krypčių veikloje, o visoje ES iš viso dalyvavo 388 mln. žmonių. Šie skaičiai yra svarbūs, tačiau įverčius reikėtų nustatyti atsargiai, atsižvelgiant į informacijos apie dalyvių skaičių teikimo kokybės apribojimus. Pagal programą taip pat buvo remiamas daugiau kaip 2 500 projektų įgyvendinimas visoje ES ir 14 707 dalyvaujančios organizacijos visuose veiksmuose. Todėl

[16] Šis skaičius nuo 2013 m. iki 2023 m. visose 27 valstybėse narėse padidėjo nuo nulio iki vieno.

[17] Eurostatas, *Employment and activity by sex and age - annual data* („Užimtumas ir veikla pagal lytį ir amžių. Metiniai duomenys“), https://doi.org/10.2908/LFSI_EMP_A.

[18] Eurostatas, *Gender pay gap in unadjusted form by NACE Rev. 2 activity* („Nekoreguotas vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas pagal NACE 2 red. veiklos rūšis“), https://doi.org/10.2908/EARN_GR_GPGR2.

[19] Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 449 „Smurtas dėl lyties“, doi:10.2838/009088.

[20] Kaip pakaitinis rodiklis naudojamas rodiklis, rodantis, kaip piliečiams padedama suprasti Sąjungą, jos istoriją ir įvairovę, siekiant skatinti europiečių pilietiškumą ir gerinti pilietinio ir demokratinio dalyvavimo Sąjungos lygmeniu sąlygas.

[21] 2014 m. balandžio 14 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 390/2014 15 straipsnis ir III priedas.

galima pagrįstai teigti, kad įgyvendinant programą bent iš dalies prisidėta prie pažangos, užregistruotos per daugelį metų atliekant „Eurobarometro“ pilietybės tyrimą.

Paramos gavėjai manė, kad įgyvendindami savo projektus jie pasiekė numatytus rezultatus. Trečdalis viešų konsultacijų respondentų pripažino, kad **įgyvendinant programą sėkmingai didintas informuotumas apie bendrą ES istoriją ir vertybes bei dalyvavimas pilietiniame ir demokratiniame gyvenime. Tai, kad buvo sukurtos atskiros atminimo ir pilietinės visuomenės veiklos kryptys, padėjo** aiškiai ir atskirai prisidėti siekiant bendrųjų ir konkrečių tikslų.

Pagal programą „Europa piliečiams“ buvo remiami projektai, kurių rezultatai galėjo turėti ilgalaikį poveikį. Jos tinklaveikos vertė[22], maža administracinė našta, įtraukumas ir plati teminė aprėptis buvo sėkmės veiksniai, padidinę ilgalaikį poveikį. Buvo nustatyti keli pavyzdžiai, kaip veikla buvo tęsiama pasibaigus projektui arba buvo padarytas didesnis nei tikėtasi projekto poveikis, pvz., parengtos politikos iniciatyvos vietos lygmeniu siekiant teikti didesnę pagalbą nevyriausybinėms organizacijoms, dirbančioms su pažeidžiamomis grupėmis, ir surengtos regioninių suinteresuotųjų subjektų dialogo platformos.

Didžiausias netikėtas poveikis programai buvo susijęs su COVID-19 pandemija, dėl kurios buvo vėluojama įgyvendinti projektus arba kilo didelių sunkumų juos įgyvendinant. Tačiau tai ne visada turėjo įtakos rezultatams, nes paramos gavėjai greitai prisitaikė ir, kaip ir įgyvendinant TLP programą, priemonės, kurių ėmėsi Komisija, buvo veiksmingos. Pandemijos paskatinta spartesnė skaitmenizacija turėjo teigiamą šalutinį poveikį, dėl kurio kai kurios PVO virtualiomis priemonėmis pasiekė daugiau žmonių, nei planuota.

Dotacijos buvo skirtos paramos gavėjams visose valstybėse narėse. **Programa daugiausia skirta didesnėms, glaudžiai tarpusavyje bendradarbiaujančioms reikalavimus atitinkančioms organizacijoms, kurios daug dėmesio skyrė finansavimo galimybių paieškai.** Paramos gavėjai atkreipė dėmesį į būdus, kuriais, jų nuomone, programa galėjo būti aktyviau skatinama, pvz., pasitelkiant socialinę ir interaktyvią žiniasklaidą. Nepaisant to, bėgant metams įgyvendinant programą sėkmingai pritraukta vis daugiau pirmą kartą paraiškas teikiančių asmenų (daugiausia jų buvo 2019 m. – 66 proc.), o tai rodo, kad galimai paraiškas teiksiantys asmenys žinojo arba sužinojo apie programą.

Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa

Vidutinės trukmės laikotarpiu **sėkmingai siekiama PLTV programos tikslų**. Projektai ir jų siūloma veikla bei rezultatai atitinka visose programos kryptyse numatytas veiksmų rūšis. Be to, **įgyvendinant programą jau viršyta dauguma jos rodiklių tikslų**. Remiantis surinktais įrodymais, tikėtina, kad pagal intervencijos logiką numatyti rezultatai bus pasiekti, nors dar per anksti galutinai nuspręsti.

Remiantis šiam vertinimui surinktais įrodymais, **finansuoti projektai atitiko ES politikos prioritetus, juos vykdant tenkintas realus poreikis šioje srityje, jie buvo grindžiami nusistovėjusia metodika ir iš anksto užmegztais tvirtais partnerystės ryšiais, turėjo stiprų ES aspektą ir suteikė ES pridėtinę vertę**[23]**, taip pat jiems suplanuoti realistiški ir tvarūs rezultatai**[24]. Visi suinteresuotieji subjektai, su kuriais konsultuotasi, manė, kad dotacijų perskirstymo mechanizmais Sąjungos vertybių ir programos „Daphne“ srityse tenkinami

[22] Tai, kad sudarytos palankesnės sąlygos vykdyti tarptautinį bendradarbiavimą visoje ES, kurti tinklus nišinėse teminėse srityse ir keistis geriausia praktika su panašiai mąstančiomis organizacijomis.

[23] Paramos gavėjai, su kuriais kalbėtasi ir kurie dalyvavo apklausose, manė, kad programos ES aspektas yra vienas iš pagrindinių aspektų, lėmusių jų pasiryžimą ir motyvaciją teikti paraiškas dirbti keliose ES valstybėse narėse. Kartais dirbti visoje Europoje ir skatinti bei įgyvendinti ES strategijas buvo įmanoma tik gaunant finansavimą pagal PLTV programą.

[24] Pirmoji dotacija dažnai buvo žingsnis į priekį toliau plėtojant vėliau įgyvendinto projekto (-ų) metodiką ir metodus ir padėjo stiprinti organizacijų tinklus.

svarbūs pilietinės visuomenės sektoriaus poreikiai. Be to, surinkti įrodymai taip pat parodė, kad **poreikis didinti ES finansavimą**, skirtą vertybėms, teisėms ir pilietiškumui, tebėra nepatenkintas. Šioms svarbioms sritims skirtų išteklių trūkumas gali riboti gebėjimą pasiekti PLTV tikslus.

Išorės veiksniai, pavyzdžiui, COVID-19, Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą, „Brexit'as"[25] ir konkrečios nacionalinės aplinkybės apskritai turėjo ribotą poveikį įgyvendinant programą. Nors dėl COVID-19 buvo vėluojama įgyvendinti kai kuriuos projektus, atrodo, kad tai neturėjo jokio poveikio pačiai PLTV programai. Be to, į COVID-19 ir Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą atsižvelgta 2021–2022 m. ir 2023–2025 m. darbo programose[26], taip išlaikant programos aktualumą.

PLTV programos matomumas daugiausia priklauso nuo PLTV nacionalinių kontaktinių centrų ir informacinių internetinių seminarų. Informacija taip pat dalijamasi keliais kitais kanalais[27], kuriais pasiekiami galimai paraiškas teikiantys asmenys visoje ES. **Atrodo, kad programos žinomumas ES valstybėse narėse yra vidutiniškai geras, tačiau apie ją daugiausia žinoma didesnėse organizacijose, turinčiose tarptautinius tinklus, arba didžiuosiuose miestuose.** Buvo plačiai įvertintos nacionalinių kontaktinių centrų pastangos didinti programos matomumą ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą; tačiau iš įrodymų matyti, kad yra galimybių didinti informuotumą apie PLTV programą, ypač už jos pačios tikslinių grupių griežtų ribų.

Programa **apima visas ES valstybes nares ir kai kurias ES nepriklausančias šalis**, nusprendusias savanoriškai dalyvauti programoje. **Įgyvendinant PLTV programą taip pat pagerėjo geografinė pusiausvyra** – projektų dalis Rytų Europoje buvo didesnė nei pagal ankstesnes programas[28].

Įgyvendinant PLTV programą rodomas tvirtas įsipareigojimas integruoti lyčių lygybės aspektą ir skatinti įtraukesnį ir teisingesnį požiūrį į jos veiklą. Siekiant užtikrinti veiksmingą įgyvendinimą ir remiantis pagal ankstesnes programas jau pradėta praktika, programa lyčių lygybės aspektą įtraukė į kvietimus teikti pasiūlymus ir vertinimo metodiką[29][30]. Be to, kiekvienas dotacijomis finansuojamas projektas taip pat vertinamas atsižvelgiant į jo indėlį į lyčių lygybę ir jam pagal tai skiriami balai. Vis dėlto, nepaisant didelių mokymo ir orientavimo pastangų, nemažai paramos gavėjų ir toliau laikėsi nuomonės, kad lyčių aspekto įtraukimas yra iššūkis. Palyginus balus[31], suteiktus PLTV programai ir lygiavertėms ES finansavimo programoms[32], matyti, kad įgyvendinant PLTV programą skiriama didžiausia finansavimo dalis projektams, kuriais konkrečiai siekiama propaguoti ir skatinti lyčių lygybę, o tai atitinka programos tikslus. **2021–2023 m. kas ketvirtu PLTV dotacijų finansavimo**

[25] Keletas apklaustųjų apgailestavo, kad Jungtinė Karalystė nusprendė nesiderėti dėl dalyvavimo PLTV programoje.

[26] Į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą buvo atsižvelgta 2023–2025 m. PLTV darbo programoje, visų pirma kvietimuose teikti pasiūlymus dėl Europos atminimo (t. y. atkreipiant dėmesį į istorinio iškraipymo ir revizionizmo iššūkį), dėl vaikų teisių (t. y. psichikos sveikatos) ir smurto dėl lyties bei smurto prieš vaikus (t. y. paramos karo nusikaltimų aukoms). Dėmesys solidarumui pagal 3 programos kryptį (piliečių įsipareigojimas ir dalyvavimas) taip pat gali būti laikomas atsaku į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą ir COVID-19.

[27] Pavyzdžiui, 2019 m. paskelbtas Teisingumo ir vartotojų reikalų GD informacinis biuletenis, ES finansavimo ir konkursų portalas, kvietimų teikti pasiūlymus informacinės sesijos ir kt.

[28] Atsižvelgiant į šias išvadas, neatrodo, kad tai, jog Belgijoje, Bulgarijoje, Airijoje, Maltoje, Vengrijoje ir Lenkijoje nėra nacionalinių kontaktinių centrų, turėjo poveikio geografinei pusiausvyrai 2021–2023 m., nes esama kitų informacijos kanalų, skirtų galimiems paraiškas teikiantiems asmenims.

[29] Pareiškėjai turi parodyti, kaip įgyvendindami projektus gerbs ir stebės lyčių lygybę, o ekspertai, su kuriais sudarytos sutartys pasiūlymų vertinimui remti, yra mokomi stebėti su lyčių lygybe susijusias išlaidas, kaip Komisijos darbo, kuriuo siekiama integruoti lyčių lygybės aspektą į ES biudžetą, dalį. Šis požiūris padėjo stiprinti ekspertų gebėjimus ir geriau rinkti duomenis, įskaitant pagal lytį suskirstytus duomenis.

[30] Informacinėse sesijose bei klausimų ir atsakymų dokumentuose pateikiamos gairės, kaip į pasiūlymus įtraukti lyčių aspektą.

[31] Projektų pasiūlymams skiriami lyties aspekto balai, kurie yra Komisijos darbo, kuriuo lyčių lygybė integruojama į ES biudžetą, dalis.

[32] Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas (PMIF), programa „Kūrybiška Europa", „Europos socialinis fondas +" (ESF+), programa „Erasmus+", programa „Europos horizontas", Teisingumo programa, programa LIFE.

euru labai prisidėta prie lyčių lygybės; be to, maždaug pusė visų dotacijomis finansuotų projektų buvo glaudžiai susiję su lyčių lygybės skatinimu[33].

2.2. Efektyvumas

Teisių, lygybės ir pilietiškumo programa

TLP reglamente 2014–2020 m. laikotarpiui nustatytas 439 476 000 EUR biudžetas, o metinės sumos nustatomos darbo programose. Iki 2024 m. rugpjūčio mėn., 91 proc. numatyto biudžeto buvo išleista dotacijoms ir viešiesiems pirkimams[34]. Nepaisant COVID-19 pandemijos, paramos gavėjai patvirtino, kad skirtą finansavimą panaudojo kaip planuota, nors pandemija vis dar buvo dažniausiai minimas veiksnys, darantis poveikį išlaidoms. Viena vertus, dėl jos sumažėjo kelionių ir pragyvenimo biudžetas, o kita vertus, kartais padidėdavo projektų vidaus išlaidos, pvz., dėl projektų pratęsimo (nenumatant išlaidų) arba dėl neplanuotų išlaidų, susijusių su perėjimu prie internetinių seminarų ir tinklalaidžių.

Dauguma paramos gavėjų buvo patenkinti laiku teikiama informacija apie kvietimus teikti pasiūlymus, tinkamumo kriterijus, atrankos procesą ir gauta grįžtamąja informacija. 2016 m. pradėjus veikti portalui „eGrants“, atsiliepimai buvo nevienareikšmiai – nors kai kurie paramos gavėjai palankiai įvertino naudojimo paprastumą, kiti iš jų susidūrė su techniniais sunkumais. Atlikus šį vertinimą patvirtinti pirmosios *ex post* vertinimo dalies rezultatai, kad mažoms organizacijoms, pavyzdžiui, pilietinei visuomenei ir visuomeninėms organizacijoms, buvo sunku užtikrinti reikiamą 20 proc. bendro finansavimo lygį. Suinteresuotieji subjektai manė, kad taikymas ir ataskaitų teikimas yra našta[35]. Suinteresuotieji subjektai pasiūlė pereiti prie labiau į rezultatus orientuoto požiūrio; tuo pačiu metu šis klausimas buvo sprendžiamas pagal PLTV programą, skiriant fiksuotą finansavimą. Be to, pagal PLTV taip pat sumažintas metinių siektinų rezultatų, kuriuos naudos gavėjai laiko pernelyg dideliais, skaičius.

Nepaisant nustatytos administracinės naštos, susijusios su paraiškų teikimo ir ataskaitų teikimo procesu, **TLP programos nauda akivaizdžiai viršijo paramos gavėjų patiriamas išlaidas**. Daugelis ne pirmą kartą paraiškas teikiančių asmenų ne tik nori toliau teikti paraiškas dėl finansavimo – **programa jų atžvilgiu užpildė tikrą spragą, suteikdama nepriklausomą finansavimą, ir daugeliu atvejų joks kitas finansavimas negalėjo apimti finansuojamos veiklos temų ir rūšių**.

Programa „Europa piliečiams“

Reglamente (ES) Nr. 390/2014 nustatytas 185 468 000 EUR programos „Europa piliečiams“ biudžetas. Įgyvendinimo laikotarpiu biudžetas buvo padidintas du kartus: 2014 m. – 2,25 mln. EUR, o 2020 m. – 6,9 mln. EUR. Išskyrus 2014–2020 m., programos išlaidos bėgant metams išliko stabilios ir atitiko atitinkamose darbo programose pateiktus planus.

Sėkmės rodikliai labai skyrėsi[36] – daug kokybiškų pasiūlymų negalėjo būti finansuojami. Programos „Europa piliečiams“ nauda nusvėrė paramos gavėjų išlaidas, nes dauguma paramos gavėjų sėkmingai panaudojo jiems skirtą finansavimą; tie, kurie patyrė sunkumų panaudodami

[33] 2021–2023 m. maždaug 23 proc. PLTV dotacijomis suteikto finansavimo, remiantis Europos Komisijos patvirtinta lyčių aspekto integravimo metodika, gavo 2 balus, o 53 proc. finansavimo – 1 balą. Metodika grindžiama keturių taškų vertinimo sistema. 2 balai rodo intervencines priemones, kurių pagrindinis tikslas – didinti lyčių lygybę. 1 balas rodo, kad taikant intervencines priemones lyčių lygybės aspektas yra svarbus ir sąmoningas tikslas, bet nėra pagrindinė intervencijos priežastis. Duomenų šaltinis: Europos Komisijos biudžeto veiksmingumo duomenys.

[34] Kadangi vis dar neatlikti mokėjimai iš kelių dotacijų, kurios galutinai išmokėtos 2024 m., tikėtina, kad ši procentinė dalis toliau didės.

[35] Kai kurie gauti atsiliepimai buvo susiję su nereikalingu ataskaitų pakartojimu ir ataskaitų teikimo reikalavimų pakeitimais įgyvendinimo laikotarpiu.

[36] Nuo tik 6 proc. pilietinės visuomenės projektams iki 30 proc. pasiūlymams pirmajame miestų partnerystės etape.

lėšas, juos patyrė dėl ypatingų aplinkybių, susiklosčiusių per COVID-19 pandemiją. Beveik visi paramos gavėjai, su kuriais konsultuotasi, manė, kad paraiškų teikimo procesas yra aiškus, prieinamas, paprastas ir suprantamas. Tačiau svarbu pažymėti, kad pagal programą finansavimas fiksuotomis išmokomis buvo teikiamas ir tada, kai ji nebuvo įgyvendinama naudojantis sistema „eGrants“ (TLP programa ja naudojamasi nuo 2016 m.). Kai kuriems programos „Europa piliečiams“ paramos gavėjams perėjimas prie sistemos „eGrants“ galėjo sukelti sunkumų, todėl jie galėjo manyti, kad ankstesnės procedūros buvo paprastesnės.

Supaprastinus vėlesnes programos redakcijas, pagerėjo jos prieinamumas visų rūšių ir dydžių PVO. Fiksuotųjų sumų ir vieneto sąnaudų naudojimas buvo sėkmingas programos elementas.

Nors kai kurioms mažesnėms ar visuomeninėms PVO bendro finansavimo reikalavimas buvo sudėtingas, jis buvo pripažintas būtinu ir padėjo pritraukti papildomų lėšų. Dauguma paramos gavėjų nesusidūrė su jokiais konkrečiais sunkumais rinkdami papildomas lėšas. Padidinus išankstinius mokėjimus nuo 40 proc. iki 50 proc. 2019 m. ir iki 60 proc. 2020 m., mažesnėms organizacijoms tapo dar lengviau pasinaudoti programa.

Programos finansavimas davė vertingų rezultatų, kurie padėjo siekti programos tikslų ir platesnių ES politikos tikslų ir prioritetų. Tačiau vertinime nustatyti keli atvejai, kai administracinę naštą būtų buvę galima dar labiau sumažinti, pvz., teikiant daugiau gairių.

Komisijos ir paramos gavėjų bendravimas buvo atviras ir aiškus. Atrankos procesas iš esmės laikytas sąžiningu ir skaidriu ir pažymėta, kad Komisija pateikė tinkamą grįžtamąją informaciją apie rezultatus. **Apskritai buvo manoma, kad ataskaitų teikimo reikalavimai buvo aiškūs, suprantami ir paprasti**, nors mažiau patyrusios paramą gaunančios organizacijos manė, kad išsamesnės gairės ir mokymai, susiję su ataskaitų teikimo reikalavimais ir formomis, būtų buvę naudingi. Pilietinio dialogo grupė, kuri yra speciali programos „Europa piliečiams“ dalis, suteikė prasmingą indėlį.

Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa

Atlikus efektyvumo kriterijaus analizę patvirtinta, kad **iki šiol PLTV programos nauda yra didesnė už išlaidas**, kurias dėl dalyvavimo patiria naudos gavėjai.

Pagrindinė finansavimo nauda buvo tiesiogiai susijusi su projektais (t. y. **gebėjimas įgyvendinti pageidaujamą metodą**), bet taip pat buvo susijusi su **aktyvesne tinklaveika ir bendradarbiavimu su partneriais kitose šalyse**, taip pat **didesniu organizacijos matomumu ir pripažinimu**, nes ji gavo ES finansavimą. Taip pat nustatyta, kad galimybė **išbandyti naujoviškus metodus, kuriais siekiama spręsti sunkumus visuomenėje**, įtraukiant naujų rūšių suinteresuotuosius subjektus ir teikiant naudą savo tikslinėms grupėms dėl geriau plėtojamų jų gebėjimų, yra svarbi finansavimo nauda. Tačiau pragyvenimo išlaidų krizė reiškė, kad finansavimo nauda gerokai sumažėjo, nes daugeliui paramos gavėjų buvo sunku laikytis suplanuotų projektų biudžetų ir kai kuriais atvejais reikėjo pakoreguoti planuojamos veiklos spektrą.

Pagrindinis naujų įgyvendinimo elementų[37]**, kuriuos Komisija įdiegė pagal PLTV programą, poveikis padėjo užtikrinti didesnį nuspėjamumą, sumažinti biurokratizmą, sustiprinti programų stebėseną**[38] **ir įtraukti daugiau visuomeninių ir mažesnių**

[37] Daugiametės darbo programos, vienkartinės išmokos, pakartotinio dotacijų skyrimo mechanizmas, programos veiklos rezultatų stebėsenos sistema.

[38] Sukurta programos veiksmingumo stebėsenos sistema ir taikomos specialios duomenų rinkimo priemonės, skirtos atliktų darbų ir rezultatų rodikliams rinkti.

organizacijų, taikant dotacijų perskirstymo mechanizmus[39]. Viena iš šio bendro supaprastinimo ir biurokratizmo mažinimo išimčių yra vieneto sąnaudos. Jų įdiegimas Komisijos organizacijų lygmeniu, atrodo, padidino sudėtingumą, ypač dėl to, kad jos neatspindi faktinių veiklos išlaidų ir kelia sudėtingų kelionių išlaidų apribojimų.

Paraiškų teikimo procesas vyksta laiku, o **informacija apie kvietimus teikti pasiūlymus paraiškų teikėjus pasiekia jiems tinkamu metu**. **Pagrindinės projekto naudos gavėjų išlaidos įgyvendinant programą buvo susijusios su darbuotojų laiku ir ištekliais, kurių reikia norint investuoti į paraiškų teikimo procesą**, ir jos labai skiriasi – palyginti su didelėmis organizacijomis, turinčiomis profesionalias pasiūlymų teikimo grupes, kurioms šios išlaidos, atrodo, kelia mažiau sunkumų. mažesnės organizacijos mato šias išlaidas kaip gerokai didesnes. Nustatyta, kad **dėl administracinės naštos kyla rizika labai mažiems projektams** (pvz., miestų partnerystės projektams), be kita ko, dėl sunkumų, susijusių su sistemos „eGrants“ naudojimu, o tai gali atgrasyti pareiškėjus teikti paraiškas, kai paraiškos teikimo pastangos yra didesnės nei numatoma palyginti nedidelė dotacijos suma.

Nors pasitenkinimas dėl iš Komisijos gautos grįžtamosios informacijos apie paraiškas buvo didelis, atrodo, kad dar galima padidinti pateiktos informacijos nuoseklumą ir aiškiau išdėstyti, ko Komisija tikisi iš paraiškų[40].

Kalbant apie ataskaitų teikimo metodą, **gerokai pagerėjo ataskaitų teikimo reikalavimų aiškumas, palyginti su TLP programa.** Pavyzdžiui, sumažinus ataskaitų teikimo reikalavimus, projektai tapo labiau orientuoti į rezultatus.

Nustatytas nedidelis neefektyvumas buvo susijęs su pagrindiniams dotacijų gavėjams taikomais ataskaitų teikimo reikalavimais[41]. **Taip pat buvo pabrėžta, kad prašymų dėl biudžeto pakeitimų teikimo procesas yra sudėtingas**. Duomenų rinkimas atliekant ES teisingumo, teisių ir vertybių tyrimą, kuris yra viena iš programos stebėsenos priemonių, taip pat buvo kritikuojamas dėl to, kad jis nėra aktualus tikslinėms grupėms, taip pat dėl trukmės ir reikalavimo rinkti duomenis apie lygybę[42].

Vertinime taip pat nustatyta, kad **nepakankamas sistemos „eGrants“ patogumas naudoti** ir techninės problemos yra svarbus veiksnys, darantis poveikį programos efektyvumui[43].

Galiausiai, nedidelis informacinių ir ryšių technologijų (IRT) priemonių, dėl kurių sudarytos sutartys ir kurios suteiktos, skaičius, palyginti su kitų rūšių finansuojama veikla, rodo, kad yra galimybių dar geriau pasinaudoti skaitmenizacijos galimybėmis projektų lygmeniu.

2.3. Suderinamumas

Teisių, lygybės ir pilietiškumo programa

Atlikus vertinimą patvirtintos *ex post* vertinimo pirmosios dalies išvados, kad **TLP programos tikslai ir intervencinės priemonės derėjo su platesne ES politika ir prioritetais**. Tai buvo užtikrinta dėl to, koks yra TLP programavimo pobūdis – kvietimo teikti paraiškas prioritetai buvo grindžiami konkrečiais strateginiais pokyčiais ir Komisijos prioritetais. Pagal programą buvo finansuojama veikla, skirta prevencijai, apsaugai ir paramai aukoms, įskaitant plačiosios

[39] Visi suinteresuotieji subjektai, su kuriais konsultuotasi atliekant vertinimą, patvirtino, kad pradėjus taikyti dotacijų perskirstymą trečiosioms šalims (t. y. finansinę paramą trečiosioms šalims) pavyko pagerinti mažų ir visuomeninių organizacijų galimybes gauti ES finansavimą, nes supaprastintos paraiškų teikimo procedūros, kurias palengvino tarpininkai.

[40] Pavyzdžiui, pareiškėjai pasiūlė aiškiau išdėstyti vartojamą terminiją ir metodiką ir pateikti konkretesnių pavyzdžių bei geriausios praktikos pavyzdžių, kuriais reikėtų vadovautis.

[41] Ataskaitų pateikimo laikas ne visada atitiko paramos gavėjų finansinius metus, todėl buvo teikiami prašymai pratęsti terminą. Dažnai taip atsitikdavo dėl to, kad reikiami duomenys dar nebuvo prieinami numatytu ataskaitų teikimo laiku, nes jie priklausė nuo paramos gavėjo finansinių metų pabaigos. Ataskaitų teikimo šablonas taip pat buvo parengtas apie projektus teikiamoms ataskaitoms, kurios ne visų rūšių paramos gavėjams gali būti laikomos tinkamomis.

[42] 2024 m. rugsėjo mėn. apklausa buvo pakeista remiantis ankstesniais paramos gavėjų atsiliepimais.

[43] Nors sistema neseniai buvo peržiūrėta, atliekant šį vertinimą nebuvo galima įvertinti jos efektyvumo.

visuomenės informuotumo didinimą, specialistų mokymą ir šiais klausimais dirbančių organizacijų bei struktūrų gebėjimų stiprinimą. Ją įgyvendinant suteikta daugiau galių LGBTIQ+ asmenims, remtos neapykantos nusikaltimų aukos ir propaguotos jų teisės. Buvo finansuojama veikla, kuria siekiama remti neįgaliuosius ir propaguoti jų teises, taip pat remti romus ir skatinti jų įtrauktį bei teises. Pagal programą taip pat buvo finansuojama veikla, kuria siekiama didinti lygybę užtikrinant ekonominę nepriklausomybę, derinant profesinį ir asmeninį gyvenimą ir mažinant vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumą, taip pat veikla, kuria siekiama panaikinti smurtą dėl lyties. Be to, į programos struktūrą buvo įtrauktas lyčių aspekto integravimas ir lyčių lygybės skatinimas – jie turėjo būti integruoti ir įvertinti visuose finansuojamuose projektuose, užtikrinant, kad lyčių lygybė galėtų būti veiklos planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo dalis.

Įgyvendinant TLP programą taip pat prisidėta prie naujų Komisijos prioritetų[44], kuriuos 2019–2024 m. nustatė Pirmininkė U. von der Leyen.

TLP programa papildytos kitos ES finansavimo priemonės[45]. Suderinamumas buvo užtikrintas įvairiais programos gyvavimo ciklo etapais – nuo tikslų nustatymo reglamente ir iki įgyvendinimo (metinės darbo programos) bei projekto pradžios. Maždaug trečdalis TLP programos paramos gavėjų, su kuriais buvo konsultuojamasi atliekant šį vertinimą, nurodė gavę finansavimą iš kitų šaltinių[46]. Paramos gavėjai nepranešė apie tai, kad trūksta suderinamumo su šiais finansavimo šaltiniais arba nacionaliniais, regioniniais ar vietos fondais ar kad finansavimas dubliuojasi.

Programa „Europa piliečiams“

Programa „Europa piliečiams“ buvo suderinta su ES politika ir prioritetais. Kaip ir įgyvendinant TLP programą, atlikus vertinimą nustatyta, kad programa „Europa piliečiams“ buvo suderinta su Komisijos 2014–2020 m. prioritetais, tačiau ją įgyvendinant taip pat parodytas lankstumas prisitaikyti prie naujosios Komisijos 2019–2024 m. prioritetų. Pagal programą finansuojamais projektais buvo sprendžiami tokie svarbūs klausimai kaip melagingos naujienos, gebėjimas naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir e. demokratija. Vykdant daugelį projektų daug dėmesio skirta solidarumui ir socialinei įtraukčiai, skaitmeninių priemonių naudojimui demokratiniam dalyvavimui stiprinti ir ES vertybių puoselėjimui. Apskritai visais projektais buvo siekiama skatinti aktyvesnį demokratinį dalyvavimą. COVID-19 pandemijos metu didėjanti skaitmenizacija dar labiau išryškino šį suderinimą. Metinėse darbo programose potencialiems paramos gavėjams nuosekliai rekomenduota aktyviai naudotis socialine žiniasklaida, visų pirma siekiant užmegzti ryšius su jaunesnėmis kartomis, ir tai atsipirko, kaip rodo didelis bendras programos dalyvių iki 30 metų skaičius (t. y. beveik pusė numatytų tiesioginių dalyvių). Įgyvendinant programą palengvinta principu „iš apačios į viršų“ grindžiama veikla, kuria prisidedama prie pagrindinių ES prioritetų įgyvendinimo.

Pagal šią programą buvo remiama Europos piliečių iniciatyva (EPI) – išskirtinė tarpvalstybinė priemonė, suteikianti ES piliečiams galimybę tiesiogiai dalyvauti teisėkūros procese, laikantis ES tikslo stiprinti dalyvaujamąją demokratiją. **Programa papildytos kitos ES programos**[47], remiant išskirtinę veiklą, kuria didinamas jos konkretus indėlis siekiant ES tikslų. Įgyvendinant programą veiksmingai skatinta tinklaveika ir suteikta naujų galimybių sinergijai. Tai buvo ypač naudinga stiprinant tarpvalstybinį bendradarbiavimą, sudarant

[44] Daugiau siekianti Sąjunga. Mano Europos darbotvarkė. Šios kadencijos Europos Komisijos (2019–2024 m.) politinės gairės.

[45] Pavyzdžiui, programa „Erasmus+“, Teisingumo programa, programa „Horizontas 2020“, PMIF, ESF, programa „Kūrybiška Europa“ ir Europos regioninės plėtros fondas.

[46] pvz., iš Jungtinių Tautų agentūrų arba Višegrado fondo.

[47] Pavyzdžiui, programa „Erasmus+“, programa „Kūrybiška Europa“ ir Europos socialinis fondas. Šių programų sinergija buvo išnaudojama vietoje, visų pirma retkarčiais neoficialiai bendradarbiaujant nacionalinėms struktūroms, pavyzdžiui, programos „Europa piliečiams“ nacionaliniams informacijos centrams, programos „Kūrybiška Europa“ centrams ir programos „Erasmus+“ nacionalinėms agentūroms.

palankesnes sąlygas švietimo ir kultūriniams mainams pagal kitas programas, pavyzdžiui, programą „Erasmus+“, ir plėtojant dvišales partnerystes įgyvendinant organizacijų partnerystę. **Dėmesys kultūros paveldui ir atminimo veiklai buvo suderintas su tokiomis iniciatyvomis kaip Europos kultūros paveldo metai (2018 m.), taip pabrėžiant programos vaidmenį propaguojant bendrą Europos tapatybę**.

Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa

PLTV programa užima unikalią ES politikos ir finansavimo sistemos nišą – ją įgyvendinant šalinamos finansavimo spragos, kai nėra galimybės gauti kito finansavimo, kaip patvirtino paramos gavėjai ir viešų konsultacijų rezultatai. **PLTV programa teikia privalumų, kurių kitose programose visų negalima rasti**, pavyzdžiui, visos ES mastą, įvairias temas, galimybę užsitikrinti nepriklausomus finansavimo šaltinius, ypatingą dėmesį ES vertybėms, didelio dydžio dotacijas, dotacijas veiklai ir dotacijų perskirstymo mechanizmus. Apskritai akivaizdu, kad **PLTV programa užima iš esmės tuščią erdvę vertybių ir teisių finansavimo aplinkoje**.

Vis dėlto, kadangi finansavimo trūkumas yra didelis, paramos gavėjai, jei gali, taip pat naudojasi kitais finansavimo šaltiniais, pavyzdžiui, Višegrado fondu. Paramos gavėjai, vykdydami su kai kuriomis konkrečiomis temomis susijusią veiklą, siekia papildyti finansavimą pagal PLTV programą finansavimu pagal kitas ES programas, pavyzdžiui, programas „Erasmus+“ ir „Europos horizontas“, arba valdžios sektoriaus lėšomis (nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis).

Kalbant apie keturių programų krypčių vidinį suderinamumą, konkrečių sunkumų nekilo. Paramos gavėjams atrodo patogi bendra struktūra, kuri pakeitė ankstesnes programas, ir jie nemano, kad temų padalijimas į kryptis yra problema. Buvo manoma, kad **nauja PPLTV programos struktūra**, pagal kurią ES finansavimas vertybių, teisių ir pilietybės srityse sutelkiamas į vieną programą, **skatina skirtingų politikos prioritetų darną ir sinergiją ir nustatyta, kad ji padėjo laikytis labiau holistinio požiūrio į visuomenės uždavinių sprendimą ir ES vertybių propagavimą**.

Programos įgyvendinimas dera su ES tarptautiniais įsipareigojimais ir tikslais, įskaitant JT darnaus vystymosi tikslus. Skelbiant kvietimus teikti paraiškas sistemingai daromos kryžminės nuorodos į tarptautinius įsipareigojimus. ES biudžeto veiksmingumo vertinimo rezultatai rodo, kad iki šiol horizontaliesiems žaliesiems prioritetams skiriamas tik ribotas žaliasis biudžetas, o tai taip pat lemia programos pobūdis, tačiau vis dėlto vykdoma keletas su klimato kaita susijusių projektų.

2.4. ES pridėtinė vertė

Teisių, lygybės ir pilietiškumo programa

Turima įrodymų, kad **TLP programos rezultatus buvo galima pasiekti tik imantis veiksmų ES lygmeniu**. **Vykdant programą padėta nuosekliai ir darniai įgyvendinti ES teisę ir plačiai informuoti visuomenę apie iš jos kylančias teises**. Kaip jau minėta, daugiau žinių ir didesnis informuotumas buvo vienas iš pagrindinių rezultatų, apie kuriuos pranešė paramos gavėjai.

Įgyvendinant TLP programą padėta **didinti valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą ir gerinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą**, kaip aiškiai matyti iš157 tarptautinių tinklų, sukurtų 2016–2020 m. Vykdant programą taip pat padėta **parengti ir skleisti geriausią praktiką** ir **sukurti būtiniausius standartus, praktines priemones ir sprendimus, kuriais būtų sprendžiamos tarpvalstybinės ar ES masto problemos**. Pasibaigus projektams, šios veiklos rezultatai ir toliau buvo naudojami.

Pagal programą suteikus nepriklausomą finansavimą, buvo suteiktos galimybės spręsti opias temas, kurioms finansavimas nacionaliniu lygmeniu nebūtų skiriamas. Beveik visi apklausti paramos gavėjai patvirtino, kad **jei programa nebūtų buvusi tęsiama, mažai tikėtina, kad nacionalinės vyriausybės būtų užpildžiusios šią spragą**. Programa padidino įvairių pagrindinių pilietinės visuomenės veikėjų ir žmogaus teisių organizacijų pajėgumus. Keli dotacijų veiklai gavėjai pabrėžė, kad finansavimas pagal TLP programą buvo labai svarbus jų organizacijai ir kad kitu atveju jie nebūtų galėję toliau veikti.

Programa „Europa piliečiams“

Tikėtina, kad nustatytas programos „Europa piliečiams“ poveikis nebūtų buvęs pasiektas be konkrečios ES lygmens paramos. Daugeliui paramos gavėjų būtų buvę sunku įgyvendinti panašaus masto arba tokio paties poveikio projektus.

Įgyvendinant programą visų pirma buvo reaguojama į PVO problemas, susijusias su finansavimo trūkumu Europos pilietiškumui itin svarbiose darbo srityse. **Ji buvo labai svarbi veiklai, kuriai reikia tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir platesnės europinės perspektyvos, nes jokios panašios nacionalinės ar regioninės programos negalėjo atitikti programos taikymo srities ir masto.** Pagal programą finansuota veikla, kurioje dalyvavo įvairių dalyvaujančių šalių piliečiai ir organizacijos, puoselėjant europinės tapatybės ir bendrystės jausmą. Todėl ją įgyvendinant ir toliau užpildyta tai, kas priešingu atveju būtų buvusi spraga, ir visoms organizacijoms, išskyrus kai kurias mažesnes organizacijas, sudarytos vienodos sąlygos pasinaudoti galimybėmis dalyvauti programoje.

Šie rezultatai buvo kiekybiškai įvertinti pagal projektų, apimančių kelias šalis, skaičių ir pasiektą tarpvalstybinio bendradarbiavimo mastą. Tai, kad įgyvendinant programą sugebėta mažinti nacionalinius skirtumus ir skatinti darnų europinį požiūrį, buvo labai svarbu sprendžiant įvairias problemas, su kuriomis susiduriama nacionaliniu lygmeniu. Programos lygmeniu 70 proc. projektų buvo susiję su tarptautine partneryste. Įgyvendinant programą sudarytos palankesnės sąlygos tarpvalstybinėms partnerystėms ir keitimuisi geriausios praktikos pavyzdžiais, todėl visų dydžių pilietinės visuomenės organizacijos galėjo imtis įtraukesnės ir veiksmingesnės veiklos. Ši parama buvo labai svarbi stiprinant organizacijų pajėgumus veikti platesniu mastu arba viršijant savo įprastus įgaliojimus. Nors dauguma paramos gavėjų ne visada manė, kad programos „Europa piliečiams“ finansavimas yra itin svarbus, vis dėlto, juo padėta pasiekti daugiau, nei jie būtų galėję pasiekti be jo. Įgyvendinant programą suteikta galimybė organizacijoms vykdyti konkrečius projektus ir pasiekti platesnę auditoriją, visų pirma tose srityse, kuriose nacionalinio ar regioninio finansavimo galimybės yra ribotos. Kai kuriais atvejais finansavimas buvo būtinas organizacijų, veikiančių sudėtingomis finansavimo sąlygomis, išlikimui.

Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa

Kadangi daugelyje ES valstybių narių neskiriam viešųjų lėšų teminėms sritims, remiamoms pagal PLTV programą, **PLTV finansavimu ir toliau labai prisidedama prie pilietinės visuomenės darbo šiose srityse**. Įgyvendinant programą suteikiama pridėtinės vertės, palyginti su verte, kurią sukuria valstybės narės veikdamos atskirai.

Dauguma suinteresuotųjų subjektų, su kuriais konsultuotasi, laikėsi nuomonės, kad viešasis finansavimas tarpvalstybiniams projektams, kuriais sprendžiami teisių ir visuomenės uždaviniai valstybėse narėse, yra minimalus arba jo nėra. Daugelis PVO taip pat susidūrė su sunkumais siekdamos gauti nacionalinių lėšų lygybės ir nediskriminavimo bei kovos su smurtu prieš moteris srityse. Atsižvelgiant į tai, **buvo pabrėžta, kad galimybė gauti tiesioginį finansavimą iš Komisijos yra svarbi teisingumo ir nepriklausomumo užtikrinimo priemonė**.

Iš surinktų įrodymų matyti, kad, jei PLTV programa nebūtų įgyvendinta, greičiausiai būtų susidurta su neigiamu poveikiu, galinčiu turėti įtakos jau ir taip mažėjančiai pilietinei erdvei visoje ES ir gerokai sulėtinti pažangą siekiant lyčių lygybės ir lygybės apskritai. Suinteresuotųjų subjektų atsiliepimai taip pat patvirtino, kad nutraukus PLTV programos finansavimą būtų prisidėta prie tolesnio Europos pilietybės ir tapatybės mažėjimo, didesnių kliūčių neįgaliesiems, smurto prieš vaikus didėjimo, ekstremizmo ir radikalizmo didėjimo ir tolesnio susiskaldymo.

2.5. Aktualumas

Teisių, lygybės ir pilietiškumo programa

TLP programa išliko aktuali veiksmingai tenkinant esamus ir naujus poreikius ES, įskaitant nuolatines visuomenės problemas, pavyzdžiui, LGBTIQ+ asmenų, romų, neįgaliųjų ir vyresnio amžiaus žmonių diskriminaciją. Programos pagrindas taip pat buvo tokie klausimai kaip neapykantos nusikaltimai, neapykantą kurstanti kalba ir smurtas prieš moteris ir vaikus, kilę konkrečiomis aplinkybėmis, pavyzdžiui, interneto aplinkoje ir vykstant COVID-19 pandemijai.

Pažangos, padarytos siekiant visiškos lygybės ir pagrindinių teisių visoje ES, tempas[48] rodo, kad programos tikslai tebėra aktualūs, o aukšti teikiamų paraiškų rodikliai pagal įvairius konkrečius tikslus patvirtino didelį paramos poreikį. Dėl lankstaus programavimo užtikrinta, kad TLP programa galėtų reaguoti į dinamišką socialinę ir politinę padėtį ES ir išliktų aktuali kintantiems suinteresuotųjų subjektų ir piliečių poreikiams.

Dėl COVID-19 pandemijos reikėjo, kad programa būtų lanksti, kiek tai susiję su procedūromis, tvarkaraščiais ir veikla. Paramos gavėjai labai teigiamai įvertino tai, kaip buvo sprendžiamos susijusios problemos ir užtikrinta projekto pažanga. Paramos gavėjai manė, kad programa taip pat atsižvelgta į politinius veiksnius ir, mažesniu mastu, į ekonominius veiksnius. Kalbant apie iššūkius, kaip didelės problemos nurodytos infliacija ir tinkamumo kriterijų apribojimai, visų pirma susiję su ES nepriklausančiomis šalimis.

Įgyvendinant TLP programą veiksmingai atsižvelgta į marginalizuotas ir pažeidžiamas grupes, pavyzdžiui, smurto aukas, etnines mažumas ir vaikus, atsižvelgiant į kritinius iššūkius, su kuriais susiduria ES visuomenė. **Paaiškėjo, kad programa yra labai svarbi jos paramos gavėjams, nes finansavimas atitiko jų strateginius tikslus ir išvengta būtinybės neproporcingai koreguoti jų veiklą.** Dėmesys gebėjimų stiprinimui, dalijimuisi žiniomis ir struktūrinei paramai veiksmingai atitiko paramos gavėjų reikalavimus[49]. Įgyvendinant programą taip pat padėta didinti ir stiprinti tinklus, o tai buvo labai svarbu didinant veiklos poveikį ir skatinant tarptautinį bendradarbiavimą.

Kai kurie paramos gavėjai pasiūlė šias tobulintinas sritis: daugiau dėmesio skirti sąveikumui sprendžiant lyčių ir socialinės įtraukties klausimus; daugiau dėmesio skirti naujiems klausimams, pavyzdžiui, dezinformacijai, psichikos sveikatai ir ankstyvam vaikų ugdymui, ir įtraukti ES nepriklausančias šalis siekiant geresnio tarptautinio bendradarbiavimo.

Programa „Europa piliečiams“

Svarbūs tikslai tebėra suderinimas su platesniais ES politikos tikslais ir prioritetais ir europinės tapatybės jausmo puoselėjimas, ir įgyvendinant programą „Europa

[48] Pavyzdžiui, specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 535 atskleidė, kad diskriminacija tebėra plačiai paplitusi: 42 proc. respondentų pritarė šiam teiginiui dėl religijos ar tikėjimo, 45 proc. – dėl amžiaus, 49 proc. – dėl negalios ir 54 proc. – dėl seksualinės orientacijos. Žr.: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2972. Šiomis aplinkybėmis reikėtų pažymėti, kad ES teisės aktai apima šiuos pagrindus tik tam tikrose gyvenimo srityse.

[49] Pavyzdžiui, daugelis dotacijų veiklai gavėjų pažymėjo, kad gebėjimų stiprinimo pastangos prisidėjo prie jų organizacinės plėtros ir ilgalaikio tvarumo. Daugelis paramos gavėjų taip pat pabrėžė, kad finansavimas jiems suteikė galimybę imtis projektų, kurių jie priešingu atveju nebūtų galėję vykdyti. Šis finansavimas dažnai buvo tolesnio projektų plėtojimo ir metodikos pažangos pagrindas.

piliečiams“ jie buvo pasiekti. Pagal programą remiant Europos piliečių iniciatyvą sustiprintas demokratinis gyvenimas, suteikiant piliečiams galimybę daryti įtaką ES politikai. Komisijos pastangos didinti informuotumą apie Europos piliečių iniciatyvą ir gerinti jos prieinamumą parodė praktinį požiūrį į piliečių įgalėjimą. Įgyvendinant programą taip pat buvo skatinamas piliečių dalyvavimas įgyvendinant visuomenines iniciatyvas, puoselėjant europiečių bendrystės jausmą ir tarpusavio supratimą, taip pat sukuriant platformas prasmingam dialogui ir veiksmams bendrais klausimais. Vykdant miestų partnerystės veiklą buvo skatinama tarpvalstybinė sąveika ir kultūriniai mainai, puoselėjama europinė tapatybė ir nuolatinis dialogas integracijos ir bendrų vertybių klausimais, o Europos atminimo projektais prisidėta prie bendro Europos istorijos supratimo.

Programa „Europa piliečiams“ buvo aktuali galutiniams paramos gavėjams ir joje daugiausia atsižvelgta į poreikius ir tikslines grupes teminėse srityse, kurios tebėra aktualios šiandien. Pagal programos struktūrą buvo remiamos įvairios iniciatyvos, atitinkančios PVO poreikius ir prioritetus, suteikiant joms galimybę lanksčiai pritaikyti projektus konkrečioms teminėms sritims.

Tai, kad paramos gavėjai daugiausia dėmesio skyrė piliečių įsipareigojimams ir dalyvavimui, išryškino programos svarbą, nes joje daugiausia dėmesio skiriama piliečiams. PVO taip pat buvo vienas iš pagrindinių tikslų, atspindinčių programos įsipareigojimą skatinti atvirą dialogą ir bendradarbiavimą, kuris yra labai svarbus siekiant ES politikos tikslų. Siekta valdžios institucijų palaikymo, kad būtų skatinamas veiksmingas pilietinės visuomenės ir sprendimus priimančių asmenų dialogas ir taip didinamas programos aktualumas. Pažeidžiamų grupių įtrauktis taip pat parodė, kad įgyvendinant programą pasiryžta spręsti nelygybės problemą ir įtraukti marginalizuotas grupes į demokratinį procesą.

Paramos gavėjai sutarė, kad programos prioritetai buvo gerai suderinti su didžiausiais valstybių narių poreikiais, susijusiais su pilietiniu aktyvumu ir atminimu. Didelė dalis viešose konsultacijose dalyvavusių respondentų taip pat manė, kad programos tikslai vis dar atitinka dabartinius jų valstybių narių iššūkius ir poreikius. Tęsiant pagal programą finansuojamus projektus dar labiau išryškėjo jos svarba, nes didelė dalis paramos gavėjų gavo finansavimą projektams, pagrįstiems ankstesnėmis iniciatyvomis ir ankstesniais rezultatais. Tai rodo, kad programos parama atitiko ankstesnius poreikius ir prioritetus, užtikrinant, kad finansavimas laikui bėgant išliktų aktualus.

Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa

PLTV programa tebėra aktuali, atsižvelgiant į jos tikslus, nustatytus Reglamentu (ES) 2021/692[50]. Šiam vertinimui atlikti surinkti įrodymai patvirtina poveikio vertinime nustatytas spragas. ES susiduriama su dideliais iššūkiais, susijusiais su lygybe, teisėmis ir demokratija. Nepaisant pažangos kai kuriose srityse, daug ES piliečių vis dar patiria diskriminaciją, smurtą ir nelygybę. COVID-19 pandemija ir Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą dar labiau sustiprino šias problemas, visų pirma darančias poveikį pažeidžiamoms grupėms, pavyzdžiui, vaikams, neįgaliesiems ir moterims. Apskritai šie iššūkiai rodo, kad reikia dėti daugiau pastangų siekiant skatinti lygybę, teises ir demokratiją ES, įskaitant didesnę paramą pilietinei visuomenei ir informuotumo didinimo iniciatyvoms.

Iš įrodymų matyti, kad **tikslinių suinteresuotųjų subjektų, įskaitant pilietinės visuomenės organizacijas, poreikiai yra labai suderinti su pagal programą finansuojamais veiksmais**, taip prisidedant prie ES gebėjimo reaguoti į pirmiau minėtus iššūkius. Taip ne tik tiesiogiai atsižvelgiama į paramą gaunančių organizacijų misijas ir strategijas, bet ir sudaromos sąlygos joms pasiekti naujas tikslines grupes. Taip pat manyta, kad dėl ES masto aspekto atsižvelgiama

[50] 2021 m. balandžio 28 d. Reglamento (ES) 2021/692 2 straipsnis.

į PVO užmojus ir poreikį vykdyti projektus, kuriuose dalyvauja daug šalių, kad būtų padidintos galimybės mokytis ir poveikis.

Paramos gavėjai pabrėžė, kad finansavimas pagal PLTV programą, taip pat finansavimas pagal ankstesnes programas padėjo įgyvendinti pagrindinius prioritetus ir iniciatyvas, kurie buvo labai svarbūs jų organizacijų augimui ir tvarumui. Finansavimas joms suteikė galimybę įgyvendinti projektus, kurių kitaip jos nebūtų galėjusios įgyvendinti, ir šie projektai dažnai sudarė pagrindą tolesniam su projektais susijusiam darbui[51].

2021–2023 m. paskelbtų kvietimų teikti pasiūlymus temos[52] buvo aktualios daugumai suinteresuotųjų subjektų, su kuriais konsultuotasi atliekant šį vertinimą – tai vienas iš pagrindinių programos privalumų. Tačiau tebėra tam tikrų spragų, daugiausia susijusių su didesniu temų, susijusių su klimato kaita ir energetika, sąveikumu, paslaugų teikimu, dezinformacija, karo nusikaltimais ir parama aukoms, įtraukimu. Programa taip pat buvo aktuali galutiniams paramos gavėjams, o iš visų naudą gavusių grupių piliečiai yra dažniausiai nurodoma grupė.

Jau pastebėtas programos lankstumas prisitaikant prie kintančių poreikių tiek procesais ir procedūromis, skirtomis reaguoti į su COVID-19 susijusius visuomenės sveikatos apribojimus, tiek Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą padarinių atžvilgiu, taip pat atsižvelgiant į temas.

Vis dar yra galimybių toliau naudotis skaitmenizacijos teikiamomis galimybėmis. Požiūris į programos įgyvendinimą keitėsi taip, kad atitiktų skaitmenizacijos, kuri įtraukta į plačias finansavimo teikimo apibrėžtis, tempą. Tačiau atrodo, kad šie aspektai dar nekėlė susidomėjimo ir neatsirado gebėjimų reaguoti į pateiktas galimybes, nes iki šiol buvo finansuota tik nedaug IRT priemonių.

3. Išvados ir įgyta patirtis

3.1. Išvados

Apskritai **programos „Europa piliečiams“ ir TLP programos tikslai buvo pasiekti, o siekiant PLTV programos tikslų taip pat daroma didelė pažanga.** PLTV programos tikslai tebėra labai aktualūs. Remiantis šio vertinimo išvadomis, nėra priežasties toliau nesiekti bendrųjų ir konkrečių PLTV programos krypčių tikslų arba juos keisti, keisti požiūrį į programos kryptis ar perskirstyti temas jose.

Tiek pagal programą „Europa piliečiams“, tiek pagal TLP programą buvo remiami projektai, kurių rezultatai gali turėti ilgalaikį poveikį[53]. Daug abiejų programų paramos gavėjų taip pat buvo pasikartojantys dotacijų veiksmams pagal PLTV programą gavėjai.

2021–2023 m. pagal **PLTV programą** visose valstybėse narėse vykdant paramos ir gebėjimų stiprinimo veiklą **dalyvavo 3 033 PVO**. Apskritai **tikimasi, kad 2021–2023 m. projektuose dalyvaus bent 44 mln. žmonių. Vykdant projektus tvariai prisidedama prie programos rezultatų.** Nors vidutinės trukmės laikotarpiu dar per anksti galutinai nuspręsti dėl programos sėkmės ir poveikio, didelė konkurencija, aukštas projektų tęstinumo lygis ir glaudus kvietimų teikti pasiūlymus dokumentų ir ES prioritetų suderinimas rodo, kad vykdant projektus tvariai prisidedama prie programos tikslų įgyvendinimo.

[51] Metodikomis ir medžiaga.

[52] Šios temos apėmė, pavyzdžiui, tokias temas kaip gebėjimų stiprinimas ir informuotumas apie ES pagrindinių teisių chartiją; kova su bet kokios formos netolerancija, rasizmu, ksenofobija ir diskriminacija; lygiateisis moterų ir vyrų dalyvavimas ir atstovavimas priimant politinius ir ekonominius sprendimus ir kova su lyčių stereotipais; demokratinio dalyvavimo skatinimas diskutuojant apie Europos ateitį ir daugelį kitų.

[53] Pavyzdžiui, jaunimo galimybė bendradarbiauti su ES; didesni dalyvaujančiųjų organizacijų lėšų rinkimo ir veiklos pajėgumai; tvarių darbų ir projektų rezultatų, kuriuos būtų galima vėl panaudoti ir skleisti, kūrimas; ir indėlis į dalijimąsi žiniomis ir informuotumo didinimą konkrečiomis temomis, patenkančiomis į programų teminę taikymo sritį.

Labai aukštas gerų projektų rodiklis yra naudingas siekiant politikos tikslų. Tačiau **esama finansavimo trūkumo lygybės, teisių ir lyčių lygybės bei kovos su smurtu prieš moteris ir vaikus kryptyse, o tai gali riboti gebėjimą įgyvendinti šių PLTV programos krypčių tikslus**.

Nors ankstesnės programos jau apėmė visas valstybes nares, **geografinė pusiausvyra įgyvendinant PLTV programą pagerėjo** – padidėjo projektų dalis Rytų Europoje. **Nacionaliniai kontaktiniai centrai ir paslaugos, kurias jie teikia potencialiems paraiškų teikėjams, yra vienas iš pagrindinių programos privalumų**. Vis dėlto tai, kad kai kuriose ES valstybėse narėse vėluojama juos paskirti arba jų iš viso nėra, iki šiol nereiškė, kad paramos gavėjams iš tų valstybių narių nebuvo pakankamai atstovaujama. **Programos matomumas vis dar nedidelis** – daugiausia apie ją žino didesnės organizacijos, dalyvaujančios ES masto tinkluose.

Įgyvendinant PLTV programą svariai prisidėta prie lyčių lygybės skatinimo, sukuriant gerąją praktiką, kurią būtų galima pabrėžti kaip modelį, kurio reikėtų laikytis skatinant lyčių lygybę ir apskritai lygybę naudojant strateginį finansavimą ir iniciatyvas. Šis indėlis susijęs su finansiniais įnašais – kas ketvirtu dotacijų euru labai prisidėta prie lyčių lygybės. Maždaug pusė dotacijomis finansuotų projektų buvo glaudžiai susiję su lyčių lygybės skatinimu. Vis dėlto iš įrodymų matyti, kad sprendžiant lyčių ir socialinės įtraukties klausimus daugiau dėmesio reikia skirti sąveikumui.

Išorės veiksniai, pavyzdžiui, COVID-19, Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir konkrečios nacionalinės aplinkybės turėjo ribotą poveikį įgyvendinant PLTV programą. COVID-19 padarė poveikį tiek pagal programą „Europa piliečiams“, tiek pagal TLP programą finansuojamai projektų veiklai; nors dėl pandemijos reikėjo atlikti pakeitimų, ji taip pat paskatino paramos gavėjus geriau naudotis skaitmeninėmis technologijomis ir bendradarbiauti internete.

Dėl naujų PLTV programos ypatybių padidėjo tiek Komisijos, tiek paramos gavėjų veiksmingumas, nes pagerėjo nuspėjamumas, sustiprinta stebėsena ir sumažinta administracinė bei ataskaitų teikimo našta. Šios ypatybės jau atspindi įgyvendinant programą „Europa piliečiams“ ir TLP programą įgytą patirtį, susijusią su supaprastinimo poreikiu, o jomis padaryti pakeitimai įgyvendinami visose ES programose. Paraiškų teikimo ir ataskaitų teikimo pagal PLTV programą procesas yra palankesnis palyginti su TLP programa, tačiau, palyginti su programa „Europa piliečiams“, tapo dar sudėtingesnis mažesnėms organizacijoms, pavyzdžiui, miestams ir savivaldybėms (taip pat dėl to, kad įdiegta sistema „eGrants“). Siekiant dar labiau sumažinti administracinę naštą, pagal PLTV programą nustatytas finansavimas fiksuota suma. Tačiau atrodo, kad vieneto sąnaudų įdiegimas Komisijos organizacijų lygmeniu padidino sudėtingumą, ypač dėl to, kad jos neatspindi faktinių veiklos išlaidų ir atsiranda nerealistiškų kelionių išlaidų apribojimų. **Dėl dotacijų perskirstymo mechanizmų PLTV programa tapo įtraukesnė nei TLP programa, nes programa galėjo pasiekti mažesnes ir visuomenines organizacijas**. Patikimos stebėsenos sistemos trūkumo įgyvendinant TLP programą problema buvo sprendžiama pagal PLTV programą supaprastinant rodiklius ir įdiegiant specialias duomenų rinkimo priemones.

Pagrindiniai PLTV programos privalumai yra tiesiogiai susiję su projektais (t. y. galimybė įgyvendinti pageidaujamą metodą), tačiau **nauda taip pat yra platesnė ir visuomeninė.** Ši nauda, be kita ko, yra aktyvesnė tinklaveika ir bendradarbiavimas visoje ES, didesnis PLTV finansavimą gaunančių organizacijų matomumas ir pripažinimas, galimybė išbandyti novatoriškus metodus visuomenės uždaviniams spręsti, plėsti projektų tikslines grupes ir gerinti organizacijų gebėjimus.

Visos programos – programa „Europa piliečiams“, TLP ir PLTV programos – yra suderintos su platesne ES politika ir prioritetais, o jų tikslai papildo kitas ES finansavimo programas. Tikėtina, kad nustatytas programos „Europa piliečiams“ ir TLP programos poveikis nebūtų buvęs pasiektas be konkrečios ES lygmens paramos. Paramos gavėjams būtų buvę sunku įgyvendinti panašaus masto arba tokio paties poveikio projektus.

PLTV programa užima PVO finansavimo erdvę, kuri priešingu atveju būtų tuščia. Dėl išsamių temų, aprėpties visoje ES, ypatingo dėmesio ES vertybėms, didelių dotacijų, dotacijų veiklai ir dotacijų perskirstymo mechanizmų programa yra esminis ES vertybes ir teises propaguojančių organizacijų finansavimo šaltinis. Vienas iš pagrindinių PLTV programos privalumų yra gebėjimas suteikti nepriklausomus finansavimo šaltinius, kad organizacijos galėtų išlaikyti savo savarankiškumą ir siekti savo tikslų be netinkamos įtakos. Vis dėlto, kadangi finansavimo trūkumas vis dar didelis, paramos gavėjai taip pat naudojasi kitais finansavimo šaltiniais, jei jie susiję su PLTV programos temomis ir jei įmanoma sinergija.

Visos trys programos turi funkcijas finansavimo srityje, kurių valstybės narės apskritai nebūtų galėjusios atlikti.

Programos „Europa piliečiams“ ir TLP programos finansavimas buvo labai svarbus veiklai, kuriai reikia tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir platesnės europinės perspektyvos, nes jokios panašios nacionalinės ar regioninės programos negalėjo atitikti programų taikymo srities ir masto. Pagal programą „Europa piliečiams“ finansuota veikla, kurioje dalyvavo įvairių dalyvaujančių šalių piliečiai ir organizacijos, puoselėjant europinės tapatybės ir bendrystės jausmą. Įgyvendinant TLP programą pasiekta tarpvalstybinių rezultatų, visų pirma padidėjo informuotumas ir supratimas apie teises ir politiką, kurias programa apima, buvo sukurtas arba sustiprintas tarpvalstybinis bendradarbiavimas ir partnerystės, taip pat sukurta geriausia praktika ir priemonės, kurios buvo naudojamos įvairiose valstybėse narėse.

PLTV programa, kaip ir jos pirmtakės, teikia aiškią pridėtinę vertę. Daugeliui PVO tai vienintelis galimas šios srities finansavimo šaltinis. **Jei PLTV programa nebūtų vykdoma, poveikis būtų neigiamas ir tikėtina, kad būtų padarytas poveikis jau ir taip mažėjančiai pilietinei erdvei ES.** Taip pat būtų pakenkta teisinės valstybės principui, pagrindinėms teisėms ir demokratiniam dialogui, lyčių lygybei ir neįgaliųjų teisėms. Tikėtina, kad būtų padaugėję smurto prieš vaikus, ekstremizmo ir radikalizmo. Būtų sumažėjusi Europos pilietybės prasmė. Šios išvados grindžiamos šiam vertinimui surinktais įrodymais[54].

Akivaizdu, kad PLTV programa turi būti tęsiama, nes su šiomis programomis spręstinais sunkumais vis dar susiduriama, o kartais jie dar labiau padidėjo, pvz., didėjanti visuomenės poliarizacija, populizmas ir ekstremizmas, taip pat grėsmė ES vertybėms. Daugelį šių spragų dar labiau padidino tokie iššūkiai kaip COVID-19 pandemija ir vėlesnis ekonomikos nuosmukis. Todėl poreikiai, kuriems patenkinti buvo sukurtos programa „Europa piliečiams“, TLP ir PLTV programos, **vis dar yra labai aktualūs** ir atrodo, kad likusiu daugiametės finansinės programos laikotarpiu jie **išliks**.

3.2. Įgyta patirtis

Remiantis tarpinio vertinimo išvadomis, kai kurios tobulintinos sritys arba tolesni veiksmai galėtų būti sprendžiami šiuo metu įgyvendinant PLTV programą.

Programos veiklos rezultatai 2021–2023 m. laikotarpiu buvo puikūs –dauguma jų gerokai viršijo tarpines ir siektinas reikšmes. Gali prireikti iš naujo įvertinti ir peržiūrėti programos

[54] Daugiausia jie surinkti konsultuojantis su suinteresuotaisiais subjektais ir ekspertais ir tiriant atitinkamas tendencijas visose ES valstybėse narėse.

veiklos rezultatų stebėsenos sistemoje nustatytus tikslus, kad būtų geriau atspindėti faktiniai programos pajėgumai ir poveikis.

Buvo įrodyta, kad dotacijų perskirstymo mechanizmai yra veiksmingi tenkinant ypač svarbius pilietinės visuomenės sektoriaus ir programos tikslinių grupių poreikius. Be tolesnio šios schemos taikymo, gali būti naudinga apsvarstyti jos galimą plėtrą, siekiant toliau remti sektorių ir daryti dar didesnį poveikį.

Įgyvendinant PLTV programą jau įtraukta daug žmonių. Tačiau ji visų pirma gerai žinoma didesnėse organizacijose, dalyvaujančiose ES masto tinkluose, o tai rodo, kad jos aprėptį ir pripažinimą galima būtų pagerinti turint platesnę auditoriją.

Svarus programos indėlis skatinant lyčių lygybę yra svarbus laimėjimas. Ši sėkmė galėtų būti akcentuojama kaip geriausia praktika ir rodoma kaip pavyzdys kitoms programoms, parodant veiksmingus būdus propaguoti ir skatinti lyčių lygybę ir apskritai lygybę naudojant strateginį finansavimą ir iniciatyvas.

Galiausiai, vis dar yra galimybių toliau naudotis skaitmenizacijos teikiamomis galimybėmis veiklos lygmeniu. Nepaisant darbo programose numatytos galimybės, atrodo, kad šie aspektai dar nekėlė susidomėjimo ir neatsirado gebėjimų reaguoti į pateiktas galimybes, nes iki šiol buvo finansuota tik nedaug IRT priemonių, palyginti su kitų rūšių veikla.